

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/94/2023
Identifikačné číslo spisu:	1121204341
Dátum vydania rozhodnutia:	29.06.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1121204341.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu maloletého Q. Y., narodeného XX. Z. XXXX, H., G. XX, zastúpeného advokátkou Mgr. Alexandrou Kokavcovou, Bratislava, Gagarinova 10A a zákonnými zástupcami otcom V. P. Y., narodeným XX. N. XXXX, H., G.Á. XX a matkou I. K. Y., narodenou XX. S. XXXX, H., S. X. XX, proti žalovaným 1/ Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, Bratislava, Špitálska 8 a 2/ Úradu komisára pre deti, Bratislava, Odborárske námestie 3, o ochranu osobnosti, vedenom na bývalom Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 9C/32/2021, o dovolaní žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave z 23. augusta 2022 sp. zn. 15Co/108/2022 takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalovanému 1/ a žalovanému 2/ nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I uznesením z 29. septembra 2021 sp. zn. 9C/32/2021 konanie po späťvzatí žaloby zastavil a rozhodol, že stranám sporu náhradu trov konania nepriznáva. Vychádzal z ustanovení § 144, § 145, § 146, § 256 ods. 1 a § 262 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

2. Krajský súd v Bratislave ako súd odvolací (ďalej tiež „krajský súd“ alebo „odvolací súd“) uznesením z 23. augusta 2022 sp. zn. 15Co/108/2022 uznesenie okresného súdu napadnuté odvolaním žalobcu ako vecne správne podľa § 387 ods. 1, ods. 2 CSP potvrdil a žalovaným nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania. Vychádzajúc z § 35 Zákona o rodine odvolací súd uviedol, že matka a otec sú pri výkone ich rodičovských práv a povinností zásadne rovnoprávni, čo neplatí jedine v prípadoch vymenovaných v § 28 ods. 3 Zákona o rodine. Odvolací súd sa nestotožnil s tvrdeniami žalobcu v odvolaní, že súd prvej inštancie si mal vyžiadať stanovisko žalobcu k späťvzatí žaloby matkou ako jeho zákonným zástupcom a až následne posúdiť, či je úkon matky spôsobilý vyvolať procesné účinky, pretože v prípadoch, ak jeden z rodičov zastupuje dieťa v bežných veciach, nie je nutné vyjadrenie druhého rodiča. Ak otec maloletého žalobcu podal žalobu bez toho, aby si vopred vyžiadal súhlas matky, mohla potom matka maloletého žalobcu vziať túto žalobu v celom rozsahu späť bez toho, aby si vyžiadala stanovisko otca a samotného maloletého žalobcu. Ak sa rodičia maloletého dieťaťa na podaní

žaloby nedohodli, bolo povinnosťou otca postupovať podľa § 35 Zákona o rodine a vyžiadať si súhlas súdu k jej podaniu, čo neurobil. O náhrade trov odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 a § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 a čl. 4 ods. 1 CSP a žalovaným napriek ich úspechu v odvolacom konaní nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania, nakoľko im žiadne trovy v odvolacom konaní nevznikli.

3. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Porušenie jeho práva na spravodlivý proces videl v tom, že aj napriek tomu, že je vo veku blízkom dospelosti a na podanej žalobe trval, sudy neprihliadali na jeho vôľu a nesúhlas so späťvzatím žaloby jeho matkou ako zákonným zástupcom. Tým, že súd prvej inštancie automaticky prihliadal na úkon matky ako zákonného zástupcu a konanie zastavil, znemožnil žalobcovi domôcť sa ochrany jeho osobnostných práv. V konkrétnom prípade bolo zo strany súdu podľa žalobcu (ďalej aj „dovolateľ“) potrebné posudzovať, či žalobca (v čase podania žaloby blížiaci sa veku 16 rokov) je spôsobilý na právne úkony v konaní o ním podanej žalobe. Súd prvej inštancie ani odvolací súd neposúdili ako predbežnú otázku procesnú spôsobilosť maloletého žalobcu v konaní. Podľa dovolateľovho názoru pri maloletých vo veku blízkom dospelosti nemožno automaticky prihliadať na dispozičné úkony jedného zo zákonných zástupcov bez overenia si vôle a záujmu maloletého účastníka konania.

4. Ani jeden žalovaný sa k podanému dovolaniu nevyjadril.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ príp. „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. Dovolací súd musí v prvom rade pripomenúť, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, nie ďalšie odvolanie. V rámci konania dovolacieho súdu nie je možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Dovolaním sa nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení súdov nižších inštancií, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané sudy prvej a druhej inštancie ako skutkové sudy, a nie dovolací súd, ktorého prieskum skutkových zistení spočíva len v kontrole postupu súdu pri procese ich zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly má dovolací súd možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní a či konajúcimi súdmi prijaté závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces, čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie a na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti), právo podať opravný prostriedok atď.

8. Porušenie svojho práva na spravodlivý proces videl dovolateľ v tom, že súd prvej inštancie zastavil konanie po späťvzatí žaloby matkou žalobcu ako jeho zákonnou zástupkyňou bez toho, aby si pred tým vyžiadal stanovisko samotného maloletého žalobcu, ktorý vzhľadom na vek blízky dospelosti mal právo sa k úkonu svojho zákonného zástupcu vyjadriť.

9. Procesná spôsobilosť t. j. spôsobilosť pred súdom samostatne konať (ktorú je potrebné odlišovať od procesnej subjektivity) sa odvíja od hmotnoprávnej spôsobilosti vlastnými úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti. Normatívnym vyjadrením procesnej spôsobilosti je § 67 CSP, v zmysle ktorého každý môže pred súdom samostatne konať v rozsahu, v akom má spôsobilosť na právne úkony. Spôsobilosť fyzickej osoby vlastnými právnymi úkonmi nadobúdať práva a brať na seba povinnosti (spôsobilosť na právne úkony) vzniká v plnom rozsahu plnoletosťou, teda dovŕšením osemnásteho roku veku. Pred dosiahnutím tohto veku sa plnoletosť nadobúda len uzavretím manželstva.

10. Maloletí sú procesne spôsobilí v obmedzenom rozsahu - majú spôsobilosť len na také právne úkony, ktoré sú svojou povahou primerané ich rozumovej a vôľovej vyspelosti zodpovedajúcej ich veku (§ 9 OZ). V rozsahu, v akom nemá fyzická osoba spôsobilosť samostatne konať pred súdom, koná za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník (§ 68 ods. 1 CSP). Kto je zákonným zástupcom maloletého dieťaťa upravuje zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine v § 31 ods. 1 (rodičia zastupujú maloleté dieťa pri právnych úkonoch, na ktoré nie je spôsobilé). Zákonný zástupca koná za fyzickú osobu len v rozsahu, v akom nemá spôsobilosť samostatne konať pred súdom.

11. Z uvedeného vyplýva nutnosť rozlišovania zastupovania maloletého dieťaťa jeho zákonnými zástupcami pri hmotnoprávných a pri procesných úkonoch. Potreba zvýšenej ochrany maloletého ako subjektu, ktorý nemá spôsobilosť na právne úkony v plnom rozsahu, sa v konaní pred súdom prejavuje dôvodnosťou jeho zastúpenia zákonným zástupcom, hoci v hmotnoprávných vzťahoch by maloletý mohol konať samostatne. Uvedené súvisí so špecifickosťou procesných úkonov a s postupom v konaní pred súdom vyžadujúcim spolupôsobenie zákonného zástupcu maloletej strany sporu. Samotný dovolateľ nepopiera, že nedisponuje takou procesnou spôsobilosťou, ktorá mu umožňuje samostatne konať pred súdom. Súčasťou súdneho konania je nielen podanie žaloby, ale aj vykonávanie dispozičných právnych úkonov, či už ide o dispozíciu s predmetom konania (napr. zmena žaloby), alebo o dispozíciu so sporom ako takým (napr. späťvzatie žaloby). Matka žalobcu pristúpila k späťvzatiu žaloby ako jeho zákonná zástupkyňa, ktorej procesné právne úkony pri ochrane záujmov maloletého súd rešpektoval (tak, ako rešpektoval dovtedy realizované procesné úkony jeho otca ako zákonného zástupcu). Tým, že si súdy nižších inštancií k späťvzatiu žaloby vopred, pred zastavením konania, nevyžiadali stanovisko maloletého žalobcu (tak, ako si nežiadali jeho súhlas s podaním žaloby a s vedením súdneho konania), podľa názoru dovolacieho súdu neporušili právo žalobcu na spravodlivý proces.

12. Na základe zhora uvedeného dovolací súd vyhodnotiac dôvody dovolania, vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod spočívajúci v tvrdení a dovolacím súdom nezistenej existencii vady zmätočnosti [§ 420 písm. f) CSP], dovolanie podľa § 448 CSP zamietol.

13. O trovách dovolacieho konania rozhodol dovolací súd tak, ako je uvedené vo výroku tohto uznesenia vychádzajúc z procesného úspechu každého žalovaného v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP v spojení s § 453 ods. 1 CSP) a skutočnosti, že ani jednému žalovanému v dovolacom konaní trovy nevznikli.

14. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.